

NÕUKOGU ESIMESE LUGEMISE SEISUKOHT (EL) nr 4/2011

eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1905/2006, millega luuakse arengukoostöö rahastamisvahend

Nõukogu poolt vastu võetud 10. detsembril 2010

(2011/C 7 E/04)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 209 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ⁽¹⁾

ning arvestades järgmist:

- (1) Liidu arengupoliitika eesmärk on vähendada vaesust ja lõpuks see kaotada.
- (2) Liit kui Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) liige on pühendunud kaubandusküsimuste kaasamisele arengustrateegiasse ja rahvusvahelise kaubavahetuse edendamisele, et kiirendada majanduse arengut ja vähendada vaesust ning pikemas perspektiivis see kaotada kogu maailmas.
- (3) Liit toetab Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riike (AKV riigid) vaesuse vähendamise, jätkusuutliku majandusliku ja sotsiaalse arengu teel ning tunnistab nende riikide kaubasektorite olulisust.
- (4) Liit on pühendunud arenguriikide sujuva ja järkjärgulise maailmamajandusse kaasamise toetamisele eesmärgiga tagada jätkusuutlik areng. Peamistel banaane eksportivatel AKV riikidel võib esineda probleeme seoses kauplemise korra muutumisega, eelkõige enamsoodustustariifi libera-

liseerimisega WTO raames ning liidu ja Ladina-Ameerika riikide vahel sõlmitud või sõlmimisel olevate kahepoolsete või piirkondlike kokkulepetega. Seepärast tuleks AKV riikide banaanisektoris võetavate kaasnevate meetmete programm (edaspidi „programm“) lisada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusesse (EÜ) nr 1905/2006 ⁽²⁾.

- (5) Programmi raames võetavad rahalise abi meetmed peaksid olema suunatud banaanikasvatustootjate ja banaanide väärtusahelas osalevate elanike, eelkõige väike- ja kesktööstuste ja -ettevõtjate elatustaseme tõstmisele ja elutingimuste parandamisele, samuti töönormidele, töötervishoiu- ja ohutusstandarditele vastavuse parandamisele, eelkõige pestitsiidide kasutamise ja nendega kokkupuutumise osas. Samuti tuleks meetmetega toetada banaanieksportidist sõltuvate piirkondade kohandumist ja vajaduse korral ümberkorraldamist sektorikohase eelarvetoetuse või projektikohaste sekkumiste kaudu. Meetmete eesmärk peaks olema tagada sotsiaalvaldkonna vastupidavus, majandustegevuse mitmekesistamine ja investeerimine konkurentsivõime suurendamisse, juhul kui see on elujõuline strateegia, võttes arvesse kogemusi ja tulemusi, mis on saadud traditsioonilistele banaane tarnivatele AKV riikidele mõeldud eriaabisüsteemiga vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 2686/94 ⁽³⁾ ja traditsioonilistele banaane tarnivatele AKV riikidele antava toetuse eriaamistikutega vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 856/1999 ⁽⁴⁾ ning vastavalt komisjoni määrusele (EÜ) nr 1609/1999 ⁽⁵⁾. Liit tunnistab, et on oluline edendada banaanikaubandusest saadava tulu õiglasemat jaotumist.

- (6) Kõnealune programm peaks aitama kaasa kohanemisprotsessile nendes AKV riikides, kes on viimastel aastatel eksportinud liitu märkimisväärses koguses banaane ja keda mõjutab Genfi banaanikaubanduslepingu raames ⁽⁶⁾ või liidu ning teatavate Ladina- ja Kesk-Ameerika riikide vahel sõlmitud või sõlmimisel olevate kahepoolsete või piirkondlike kokkulepete tagajärjel toimuv liberaliseerimine. Programm põhineb tavapärastele AKV banaanitarnijatele antava toetuse eriaamistikul. Programm on kooskõlas liidu rahvusvaheliste kohustustega WTO raames ning on ümberkorralduslik, lähtub konkurentsivõime suurendamise eesmärgist ja on seega ajutine, kestusega neli aastat (2010–2013).

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi 21. oktoobri 2010. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 10. detsembri 2010. aasta esimese lugemise seisukoht, Euroopa Parlamendi ... seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata).

⁽²⁾ ELT L 378, 27.12.2006, lk 41.

⁽³⁾ EÜT L 286, 5.11.1994, lk 1.

⁽⁴⁾ EÜT L 108, 27.4.1999, lk 2.

⁽⁵⁾ EÜT L 190, 23.7.1999, lk 14.

⁽⁶⁾ ELT L 141, 9.6.2010, lk 3.

- (7) Komisjoni 17. märtsi 2010. aasta teatise „Kahe aasta aruanne tavapärastele AKV banaanitarnijatele antava toetuse eriraamistiku kohta” järelduste kohaselt andsid varasemad abiprogrammid märkimisväärse panuse majanduse eduka mitmekesistamise suutlikkuse paranemisse, kuigi täpset mõju ei saa veel kindlaks määrata ning AKV riikide banaaniekspordi jätkusuutlikkus on endiselt habras.
- (8) Komisjon on hinnanud toetuste eriraamistiku programmi, kuid ei ole läbi viinud banaanisektoris võetavate kaasnevate meetmete mõjuhinnangut.
- (9) Komisjon peaks jälgima, et kõnealune programm oleks kooskõlas abisaajariikides rakendatavate piirkondlike ja riiklike näidisprogrammidega, eelkõige seoses majanduslike, põllumajanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnaalaste eesmärkide saavutamiseks.
- (10) Peaaegu 2 % maailma banaanikaubandusest on sertifitseeritud õiglase kaubanduse süsteemi tootjaorganisatsioonide poolt. Õiglase kaubanduse miinimumhinnad määratakse jätkusuutliku tootmise kulude alusel, mis kehtestatakse sidusrühmadega konsulteerides, eesmärgiga võtta arvesse rahuldavate sotsiaalsete ja keskkonnastandardite järgimisega seotud kulusid ning toota mõistlikku kasumit, et tootjad saaksid endale elatise tagada pikemaks ajaks.
- (11) Kohalike töötajate ekspluateerimise ärahoidmiseks tuleks banaanisektori tootmisahelas saavutada kokkulepe sektori toodetud tulu õiglase jaotamise osas.
- (12) Määrust (EÜ) nr 1905/2006 tuleks seetõttu vastavalt muuta,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Määrust (EÜ) nr 1905/2006 muudetakse järgmiselt.

- 1) Artikkel 4 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 4

Liidu abi rakendamine

Kooskõlas käesoleva määruse üldeesmärgi, reguleerimisala, eesmärkide ja üldpõhimõtetega rakendatakse liidu abi artiklites 5–16 sätestatud geograafiliste ja temaatiliste programmide ning artiklites 17 ja 17a sätestatud programmide kaudu.”

- 2) Lisatakse artikkel järgmises sõnastuses:

„Artikkel 17a

Peamised banaanide tarnivad AKV riigid

1. IIIa lisas loetletud banaanide tarnivate AKV riikide suhtes kohaldatakse banaanisektoris võetavaid kaasnevaid meetmeid. Liidu abi suunatakse nende riikide kohandamisprotsessi toetamisele pärast liidu banaanituru liberaliseerimist WTO raames. Liidu abi kasutatakse eelkõige vaesuse vastu võitlemiseks, parandades asjaomaste põllumajandustootjate ja isikute, sh väikeettevõtjate elatustaset ja elutingimusi, muu hulgas töö- ja ohutusnormidele ning keskkonnastandarditele vastavust, sealhulgas pestitsiidide kasutamise ja nendega kokkupuutumise osas. Liidu abi andmisel arvestatakse nii nende riikide poliitika ja kohanemisstrateegiate kui ka regionaalkeskkonnaga (liidu äärepoolseimate piirkondade ning ülemereäärsete ja -territooriumide läheduse tähenduses) ning pööratakse eritählepanu järgmistele koostöövaldkondadele:

- banaaniekspordisektori konkurentsivõime tõstmine, kui see on jätkusuutlik, arvestades seejuures ahela eri sidusrühmade olukorda;
- banaanidest sõltuvate piirkondade majanduse mitmekesistamise edendamine, juhul kui see on elujõuline strateegia;
- tegelemine kohanemisprotsessi laiemate järelmõjudega, mis võivad olla seotud tööhoive ja sotsiaalsete teenuste, maakasutuse ja keskkonna taastamise, ja makromajandusliku stabiilsusega, kuid ei pruugi nendega piirduda.

2. IV lisas osutatud summa ulatuses määrab komisjon kindlaks igale käesoleva artikli lõikes 1 osutatud banaanide tarnivale AKV riigile kättesaadava maksimumsumma järgmistele objektidele ja kaalutud näitajate alusel:

- banaanikaubandus liiduga;
- banaaniekspordi osatähtsus asjaomase AKV riigi majanduses ja riigi arengutase.

Abi eraldamiskriteeriumide mõõtmisel lähtutakse 2010. aastale eelnevatest, kuni viieaastast ajavahemikku hõlmavatest representatiivsetest andmetest ja komisjoni uuringust, milles hinnatakse WTO raames sõlmitud lepingu ja liidu ning teatavate Ladina- ja Kesk-Ameerika riikide – põhiliste banaanide eksportivate riikide – vahel sõlmitud või sõlmimisel olevate kahepoolsete või piirkondlike kokkulepete mõju AKV riikidele.

3. Komisjon võtab vastu mitmeaastased toetusstrateegiad analoogia põhjal artikliga 19 ja vastavalt artiklile 21. Komisjon tagab, et nimetatud strateegiad täiendavad asjaomaste riikide geograafilisi strateegiadokumente ning et kõnealused banaanisektoris võetavad kaasnevad meetmed on ajutised.

Mitmeaastased toetusstrateegiad banaanisektoris võetavatele kaasnevatele meetmetele hõlmavad järgmist:

- a) ajakohastatud keskkonnaprofiil, milles pööratakse piisavat tähelepanu riigi banaanisektorile ja keskendutakse muu hulgas pestitsiididele;
- b) teave varasemate banaanisektori abiprogrammide tulemuste kohta;
- c) näitajad, mille alusel hinnatakse edusamme võrreldes väljamaksete tingimustega, kui rahastamiseks valitakse eelarvetoetus;
- d) abi oodatavad tulemused;
- e) toetustegevuse ja eeldatavate väljamaksete ajakava iga abisaajariigi kohta;
- f) meetodid, millega saavutatakse ja jälgitakse edusamme rahvusvaheliselt kokkulepitud ILO põhiliste töönormide ning asjakohaste tööohutus- ja tervishoiutavade ning ka põhiliste rahvusvaheliste keskkonnakaitsestandardite järgimisel.

Hiljemalt 18 kuud enne programmi lõppu koostatakse banaanisektoris võetavate kaasnevate meetmete programmi ja asjaomaste riikide edusammude kohta hinnang, mis sisaldab ka soovitusi meetmete võtmiseks ja nende meetmete olemuse kohta."

3) Artikkel 21 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 21

Strateegiadokumentide ja mitmeaastaste näidisprogrammide vastuvõtmine

Artiklites 19 ja 20 osutatud strateegiadokumendid ja mitmeaastased näidisprogrammid, samuti artikli 19 lõikes 2 ning artikli 20 lõikes 1 osutatud läbivaadatud versioonid ning vastavalt artiklites 17 ja 17a osutatud kaasnevad meetmed võtab vastu komisjon vastavalt artikli 35 lõikele 2."

4) Artikli 25 lõige 2 asendatakse järgmisega:

„2. Liidu abi ei kasutata üldiselt maksude, lõivude või muude tasude maksmiseks abi saavates riikides."

5) Artiklis 29 asendatakse lõige 1 järgmise tekstiga:

„1. Eelarveliste kulukohustuste aluseks on artikli 17a lõike 3, artikli 22 lõike 1, artikli 23 lõike 1 ja artikli 26 lõike 1 kohaselt tehtud komisjoni otsused."

6) Artikli 31 lõike 1 kolmas lõik asendatakse järgmisega:

„Artiklites 11–16 nimetatud temaatilise programmi alusel ning artiklites 17 ja 17a sätestatud programmide alusel rahastatavate hanke- või toetuslepingute sõlmimiseks võivad taotlusi esitada kõik füüsilised isikud, kes on OECD/DACi loetelus ja II lisas nimetatud arenguriikide kodanikud, ja kõik juriidilised isikud, kes on nimetatud arenguriikides asutatud, ning need füüsilised või juriidilised isikud, kes on temaatilise programmi või artiklites 17 ja 17a nimetatud programmide alusel abikõlblikud. Komisjon avaldab II lisa ja ajakohastab seda vastavalt OECD/DACi koostatud abisaajate loetelu regulaarsele läbivaatamisele ja teavitab sellest nõukogu."

7) Artikli 38 lõiked 1 ja 2 asendatakse järgmistega:

„1. Käesoleva määruse rakendamise lähtesumma ajavahe-
mikuks 2007–2013 on 17 087 miljonit eurot.

2. Igale artiklites 5–10, 11–16 ja 17–17a osutatud programmile eraldatav soovituslik summa on kindlaks määratud IV lisas. Need summad on kehtestatud ajavahemikuks 2007–2013."

8) Lisatakse käesoleva määruse I lisas esitatud IIIa lisa.

9) IV lisa asendatakse käesoleva määruse II lisa tekstiga.

Artikkel 2

Käesolev määrus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist Euroopa Liidu Teatajas.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

....,

Euroopa Parlamendi nimel
president

...

Nõukogu nimel
eesistuja

...

—

I LISA

„IIIa LISA

Peamised banaane tarnivad AKV riigid

1. Belize
2. Kamerun
3. Côte d'Ivoire
4. Dominica
5. Dominikaani Vabariik
6. Ghana
7. Jamaica
8. Saint Lucia
9. Saint Vincent ja Grenadiinid
10. Suriname

II LISA

„IV LISA

Rahaeraldiste soovituslik jaotus ajavahemikuks 2007–2013 (miljonit eurot)

Kokku	17 087
Geograafilised programmid:	10 057
Ladina-Ameerika	2 690
Aasia	5 187
Kesk-Aasia	719
Lähis-Ida	481
Lõuna-Aafrika	980
Temaatilised programmid:	5 596
Inimestesse investeerimine	1 060
Keskkond ja loodusvarade säästev majandamine	804
Valitsusväliste osalejate ja kohalike omavalitsuste osalemine arengus	1 639
Toiduga kindlustatus	1 709
Rände- ja varjupaigaküsimused	384
Suhkruprotokolliga ühinenud AKV riigid	1 244
Peamised banaane tarnivad AKV riigid	190

NÕUKOGU PÕHJENDUSED

I. SISSEJUHATUS

Komisjon võttis 17. märtsil 2010 vastu määruse ettepaneku, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1905/2006, millega luuakse arengukoostöö rahastamisvahend.

Euroopa Parlament võttis oma esimese lugemise arvamuse vastu 21. oktoobril 2010.

Nõukogu võttis oma esimese lugemise seisukoha vastu 10. detsembril 2010.

II. EESMÄRK

AKV riikide banaanisektoris võetavate kaasnevate meetmete (BAM) programmiga on kavandatud muuta määrust (EÜ) nr 1905/2006, millega luuakse arengukoostöö rahastamisvahend. BAM programmi eesmärk on toetada banaanisektori ümberkorraldamist kümnes peamises banaanide eksportivas AKV riigis.

Maaüldine Kaubandusorganisatsioon (WTO) on korduvalt kritiseeritud ühist turukorraldust, mille EL on banaanide osas kehtestanud. Sellest tulenevalt on EL pidanud WTO raames läbirääkimisi banaanikaubanduslepingu sõlmimiseks, millega toetatakse Doha arengukava põllumajandust käsitlevate üksikasjade osas kokkuleppe saavutamist ja kogu Doha vooru lõpuleviimist.

Selle tulemusel vähendatakse AKV soodustusmäära, mis vajab kohandamist. Peamiste banaanide eksportivate AKV riikide osas kavandatava BAM programmi eesmärk on toetada banaaniekspordist sõltuvate piirkondade kohandamist eelarvetootuse või projektikohaste sekkumiste kaudu. Meetmetega toetatakse kohandamist laiemate mõjudega (nt sotsiaalsed ja keskkonnamõjud), majandustegevuse mitmekesistamise poliitikat või konkurentsivõime suurendamiseks tehtavaid investeeringuid, juhul kui see on elujõuline strateegia.

Meetmed on kavandatud toimuma ajutise programmina, mille maksimaalne kestus on neli aastat (2010-2013). Meetmete osas on kehtestatud 190 miljoni euro suurune eelarve ning neid võetakse arengukoostöö rahastamisvahendi tegevuse muutmise kaudu.

III. NÕUKOGU ESIMESE LUGEMISE SEISUKOHA ANALÜÜS

Pärast kolme institutsiooni vahelisi varajasi ja edasiviivaid arutelusid, kiitis nõukogu heaks 15 muudatust, mille Euroopa Parlament esimesel lugemisel vastu võttis. Nõukogu on seisukohal, et need muudatused parandavad esialgset ettepanekut, ning et sellega kas täpsustatakse ettepanekut, eelkõige selle preambulit, või BAM programmi mõnda olulist aspekti.

Eelkõige on nüüd ELi antava abi keskmes vaesuse kaotamine ning väiketalunike ja teiste seonduvate isikute elu- ja töötingimuste parandamine.

Lisaks viidatakse määruses nüüd abikõlblike riikide regionaalkeskkonnale vastavalt BAM programmile, eelkõige ELi äärepoolseimate piirkondade ning ülemeremaade ja -territooriumide lähedusele.

Lisaks tervitas nõukogu Euroopa Parlamendi muudatusi, mis käsitlesid keskkonnakaitse nõuete ja ILO standarditel põhinevate sotsiaalsete nõuete lisamist riikide toetusstrateegiatesse.

Lõpetuseks väärneb märkimist, et tekstiga nähakse nüüd ette BAM programmi hindamine, mis toimub 18 kuud enne selle lõppemist ning mil on võimalik teha asjakohaseid soovitusi.

Nõukogu ei saanud siiski heaks kiita neid Euroopa Parlamendi tehtud muudatusi, mille kohaselt kohaldataks mitmeaastaste koostööprogrammide ja strateegiadokumentide vastuvõtmisel delegeeritud õigusaktide vastuvõtmise menetlust (Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 290). Nõukogu on seisukohal, et õiguslikult mittesiduvad mitmeaastased koostööprogrammid ei ole üldkohaldatavad aktid, mis täiendavad või muudavad seadusandlikku akti. Tegemist on rakendusaktidega Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 291 tähenduses.

IV. JÄRELDUS

Selleks et saavutada varajane kokkulepe muudetud määruse osas, peab nõukogu Euroopa Komisjoni toetusel Euroopa Parlamendiga põhjalikke läbirääkimisi. Läbirääkimiste tulemusel on saavutatud laiapõhjaline konsensus teksti oluliste elementide osas, mis seonduvad BAM programmiga.

Kuigi komisjoni ettepanek ei tekitanud nõukogule märkimisväärsed probleeme, tegi nõukogu olulisi jõupingutusi, et kajastada Euroopa Parlamendi muresid seoses muudetud määruse kohaldamisega.

Nõukogu on seisukohal, et tema esimese lugemise seisukoht on tasakaalustatud kompromiss ning kutsub Euroopa Parlamenti nõustuma kõnealuse tekstiga, mis muudaks võimalikuks määruse jõustumise 2010. aastal. See tagaks, et 2010. aasta eelarvesse juba kantud rahalised vahendid ei jää kasutamata. Nõukogu on väljendanud tõsist muret, et kui enne 2010. aasta lõppu ei jõuta kokkuleppele, võib see ohustada kauaoodatud banaanikaubanduslepingu sõlmimist WTOs.
